

Кант: суд укуса и геније

Марица Рајковић

Предавање о Баумгартену, које је одржано на почетку семестра, историјски претходи теми коју започињемо. Филозофија Имануела Канта показала је особеност у односу на све друге филозофије између осталог и кроз поимање естетике. Појам и одређење подручја естетике меандрирају кроз поиетичку филозофију од почетка њиховог заснивања код Баумгартена у 18. веку. Оно што се у вишевековној традицији пре и након Кантовог времена сматрало поиетичком сфером, код Канта добија другачији смисао и нову терминологију. Баумгартен *естетику* разуме као науку о чулном сазнању која се развија у три хоризонта: *чулности*, *лепом* и *уметности*. Кант донекле прихвата тај став, али га развија у потпуно другачијем смеру. Његово поимање естетике доноси снажни заокрет у старој поиетичкој традицији према младој естетичкој науци којој је Кант савременик.

Термини *аистезис* и *аистетос* се у Кантовој филозофији односе на форме чулности и на чулно спознавање, а не на подручје уметничког стваралаштва. Већ у самом свом заснивању, Кантова „естетика“ противречи одређењу значења тога појма које је важило од Баумгартеновог времена. У Предговору *Критици практичког ума* Кант тврди да се не плаши приговора како жели да уведе нови језик, јер такав приговор суштински није био одржив ни у погледу *прве Критике*: „Измудровати нове ријечи тамо гдје језик ионако нема недостатака у изразима за дате појмове, јест дјетињасто настојање да би се човјек у гомили одликовао, ако не новим и истинитим мислима, а оно новом закрпом на старој хаљини“.

Да би се разумело на који начин Кант даје значење „старој“ терминологији када год је то могуће и уводи нове термине само када заиста не налази постојеће, потребно је разумети намере и консеквенце Кантове терминологије, у којој се крију темељне идеје целокупног филозофског система који та терминологија расветљава. С једне стране, неопходно је разумети прави смисао позиционирања трансценденталне